

*Ik meen onder O.K. en W.
Ik ben intussen van oordeel dat Dr. L. de Jong met het hoofd van de
werkgroep "Nederlands-Indonesië" met een juist
opgevatte bedoeling is handte-
schoot met het hoofd van de werkgroep.*

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN.

's- Gravenhage, 8 Januari 1949. *W. L.*

No. 52502.

Bijlage: één.

Onderwerp: Vergadering Vereniging
"Nederland-Indonesië" en
"Comité voor Vrede in Indonesië".

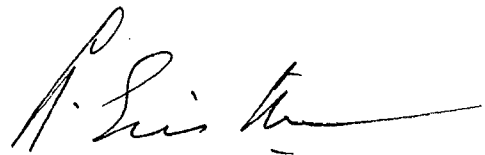

G E H E I M.

Ik heb de eer Uwe Excellentie hiernevens ter kennisneming aan te bieden een verslag van de op 26 December 1948 te Amsterdam door de Vereniging "Nederland-Indonesië" met het op 19 December t.v. aldaar opgerichte "Comité voor Vrede in Indonesië" gehouden openbare vergadering.

In het bijzonder moge ik de aandacht verzoeken voor de redevoering van Drs. L. de Jong, Directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie.

Ter toelichting moge overigens dienen, dat vorenbedoeld comité werd opgericht aanstonds na de bekendmaking der Regeringsbeslissing over de noodzakelijk geachte maatregelen in Indonesië. In het comité hebben zitting politiek zeer links georiënteerde intellectuelen.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST:

Mr. L. Einthoven.

Z.E. de Minister-President.
Z.E. de Minister v. Overzeese
Gebiedsdelen

te

's- GRAVENHAGE.

VERSLAG van de op Zondag 26 December 1948 te 14 uur in de Diamantbeurs te Amsterdam gehouden protestvergadering, belegd door de Vereniging Nederland-Indonesië en het Comité voor Vrede in Indonesië. Aankondiging van deze vergadering heeft plaats gevonden in de dagbladen "Het Parool" en "Het Vrije Volk", terwijl op verschillende plaatsen in de stad grote affiches waren aangebracht. De toegangsprijs bedroeg f.0.30; aanwezig waren ongeveer 2000 personen waaronder enkele militairen in uniform en een aantal Indonesiërs en West-Indiërs.

Te 14 uur werd de vergadering geopend door H.M. van Randwijk, Hoofdredacteur van "Vrij Nederland", (Hendrik Mattheus van Randwijk, geboren te Gorinchem 9.11.1909); die de aanwezigen welkom heette en de noodzaak verklaarde van deze protest-vergadering, "in verband met de actie door de Nederlandse regering in Indonesië ontketend." Hij deed mededeling van verhindering van de als spreker aangekondigde Ds. Buskes, (Johannes Jacobus Buskes, geb. te Utrecht 16.9.1899), die echter schriftelijk zijn instemming had betuigd met het doel van de vergadering en daarbij getuigde van zijn afschuw over de gebeurtenissen in Indonesië.

Als tweede spreker werd aangekondigd Professor Wertheim, (Willem Frederik Wertheim, geb. St. Petersburg, 16.11.1907), die de regering verweet de kansen te hebben verknoeid, die zij in 1945 had om als meest begunstigde mogendheid op economisch terrein op te treden. Door de koopmansgeest die haar bezielde, wilde zij de koloniale politiek van vóór 1940 niet los laten. Uiteindelijk zal het Nederlandse volk en zullen vooral de arbeiders de resultaten van die politiek ondervinden, door de verarming en de werkeloosheid die het resultaat zullen zijn van de kapitalistische gedachtegang van de Nederlandse handelaren, die grote invloed uitoefenen. De volgende spreker was Prof. Dr. N. A. Donkersloot, dichter en letterkundige, lid van de 1ste Kamer, die het optreden van de Nederlandse regering niet als deskundige wilde behandelen. Hij ontzegde de regering echter het morele recht, om op de wijze, waarop zij nu in Indonesië optreedt, de republiek weg te vagen. Hij verweet de regering geen oplossing te hebben gevonden en voerde verder aan, dat de middelen om tot een oplossing te komen, niet alleen waren beproefd. Arbitrage is niet toegepast. De regering is er zelfs niet aan toe gekomen om met de middelen die haar ten dienste stonden om het conflict op te lossen, te beginnen. Hij zag de actie als een vuistslag in het gezicht van die Indonesiërs, die zeker met de Nederlanders hadden willen samenwerken. Wij hadden de wereld een groot voorbeeld kunnen geven, doch hebben gefaald. Daarna werd als spreker aangekondigd Jef Last, Vlamredacteur en Oud Spanjestrider, (Josephus Carl Franciscus Last, geb. Den Haag, 2.5.1898) die de vrijheidswil der Indonesiërs zag in het licht van de gebeurtenissen in Azië. De vloedgolf van de politieke vrijheidsdrang en de politieke revolutie kan door geen enkele koloniale regering worden tegengehouden. De Republiek is geen enkele daadwerkelijke kans gegeven haar idealen te verwezenlijken en de actie der Nederlandse regering zal tot uiteindelijk resultaat hebben, dat zij weggevaagd wordt.

Als volgende spreker werd aangekondigd de schrijver Albert Helman, (Lodewijk Alphonsus Maria Lichtveld, geboren te Paramaribo

2-11-1903) die als West-Indiër sprak over de grote kloof, die door de actie van de Nederlandse regering was ontstaan tussen de a.s. deelgenoten in de te vormen Unie tussen Nederland en de Overzeese Gebiedsdelen. Het gewapend optreden tegen de Indonesiërs mag geen voortgang hebben. In Indonesië moeten de wapens neer en de troepen terug.

De volgende spreker was Ds. Strijd, Hervormd predikant en pacifist, (Krijn Strijd, geb. Rotterdam, 18.9.1909) die begon met te zeggen, dat hij sprak als man van de Kerk en uit naam van velen uit de Kerk. Hij noemde Zondag 19 December 1948 een zwarte dag voor Nederland en keurde het militair optreden van de regering scherp af. De christenen moeten dit optreden afkeuren en ook de kerk heeft in een schrijven aan de regering, welk schrijven van de Synode uitging, haar bezworen niet met wapens tegen de republiek op te treden. Met het optreden van de regering kunnen dan ook de waarachtige Christenen niets te maken hebben. Als men de waarheid van het Kerstfeest belijdt, kan men het optreden van de regering niet billijken, doch is dit een stap terug op de weg naar vrede. Voor de levende Christen is dit optreden alleen maar heilloos. De levende kerk zal dan ook tegen deze regering alleen maar kunnen zeggen, dat zij op haar weg iedere Christen tegenover zich zal vinden. In de dagorder van Generaal Spoor wordt "God" genoemd, maar dit kan niet zijn de God van de waarachtige Christen. Van de levende Godsdienst moet het reddende revolutionaire woord komen. Wij kunnen de regering op haar weg niet volgen. "Wij mogen niet."

Verder werd als spreker aangekondigd Albert de Jong, bestuurder van de Bond van Bedrijfsorganisaties en revolutionair pacifist, (Albert Andries de Jong, geb. Amsterdam, 29.4.1891), die begon met te constateren dat het geen verwondering kon baren, dat de militaire actie in Indonesië was ontketend. Deze regering is de vertegenwoordigster van de kapitalisten. De zich noemende socialisten in de regering hebben met het socialisme niets meer uitstaande, de P.v.d.A. staat aan de kant van de koloniale machthebbers, terwijl het N.V.V. zijn leden oproept om niet te staken tegen deze regering. En toch is dat de macht van de arbeiders om het doel van de kapitalisten in Indonesië tegen te gaan. De havenarbeiders in Australië hebben getoond solidair te zijn met de Republiek. De actie van de Rotterdamse arbeiders tegen het verschepen van goederen voor Franco heeft bewezen wat het wapen is dat de arbeiders tegen elke actie, ook als die welke door deze regering is ontketend kunnen gebruiken.

Spreker deed vooral een beroep op de jongeren om hun plaats in te nemen in de rijen van de werkelijke socialisten en te komen tot de verhindering van deze oorlog. Daarom is er maar één weg: "Geen man en geen cent, geen hamerslag voor het militarisme."

Als volgende spreker werd aangekondigd Drs. L. de Jong, Directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, radio-spreker van Radio-Oranje, medewerker aan het Weekblad "De Stem van Nederland", (Louis de Jong, geb. Amsterdam, 24.4.1914) die begon te wijzen op de overeenkomst tussen het tijdstip van begin der actie in Indonesië, een Zondag, en de dagen waarop Hitler zijn acties begon tegen verschillende landen. Op Zaterdag of Zondag is het Engelse kabinet nimmer aanwezig en kunnen in Engeland en

Amerika geen grote kranten verschijnen. Dat deze actie op de dag des Heren kon beginnen, had van kerkelijke zijde protest moeten uitlokken, zo meende hij, doch in geen der bladen waarvan verwacht mocht worden dat zij tegen deze ontheiliging zouden protesteren, had hij een woord daarover gelezen.

Wij kunnen uit het optreden van de regering maar één conclusie trekken: nooit is men van plan geweest aan de republiek volledige vrijheid te geven. Wij blijven zitten waar wij zijn en aan de republiek is geen enkele kans gegeven haar bedoelingen in haar gebied uit te werken. Bij elke onderhandeling is nog gebleken, dat men van Nederlandse zijde wel resoluties aannam, doch steeds weer afweek van wat met de republiek was afgesproken. Het staat wel vast dat wij in Den Haag een stel geslepen en sluwe politici hebben.

Deze regering heeft zich schuldig gemaakt aan misleiding van het Nederlandse volk.

Spreeker beweerde, dat de drieduizend personen, leden van de Partij van de Arbeid, die aanwezig waren om te protesteren tegen de handelwijze van de ministers van die partij niet alleen stonden, doch dat er meerdere waren, die niet met de handelwijze van dit kabinet accoord gaan. Die partijleden worden door hun eigen pers misleid. De Nederlandse machthebbers hebben alles gedaan om te voorkomen, dat dit, wat nu in Indonesië gebeurt, kon voorkomen worden.

Het was spreker opgevallen, dat wanneer men de laatste dagen het telefoonnummer van het "Comité voor Vrede in Indonesië" aansloeg, steeds het bekende klikje werd gehoord wat wees op het afluisteren van de gesprekken van dat nummer door een betaalde spion van de Nederlandse regering.

Ook was het geen toeval, dat deze week een tweetal bladen die stelling namen tegen het optreden van de regering, in beslag werden genomen en evenmin behoeft het verwondering dat telegrammen van een Vakbond in Nederland aan het Wereldverbond voor Vakverenigingen werden geweigerd, omdat deze telegrammen getuigden van afkeer van de actie die de Nederlandse regering in Indonesië onderneemt. Dit optreden doet ons wel zien, dat er aan onze democratie wel iets ontbreekt. De mening ontrent de strijd, die in Indonesië plaats vindt, wordt beknot, maar toch zullen wij blijven protesteren tegen dit optreden.

Als laatste spreker werd aangekondigd, Sam de Wolf, redacteur van De Vlam, (Salomon de Wolff, geb. Sneek, 13.8.1878), die begon met zich af te vragen of de Nederlandse regering haar verstand ontnomen was. Er is een spreekwoord dat zegt, dat wie de goden verderven willen, deze aan die mensen het verstand ontnemt; dat lijkt bij de Nederlandse regering het geval te zijn. De actie in Indonesië ontketend heeft tot gevolg, dat de ene broeder de andere slaat. Ook wij socialisten worden geslagen. In de Partij van de Arbeid wordt tegenwoordig niet op Zondag vergaderd om de Christelijke groepen in die partij niet te krenken. Op een der Kerstdagen werd vroeger een vergadering van de S.D.A.P. gehouden, waarop men het socialisme leerde verstaan, doch thans, nu er geen vergaderingen meer worden gehouden van die partij, laten de ministers van die partij wel toe, dat op Zondag een militaire oorlog tegen de republiek wordt aangevangen. Spreker had geluisterd naar een rede van de N.V.V.-bestuurder Coen van der Lende, die ook had gesproken over de actie in Indonesië en gevraagd had, wat er voor andere mogelijkheden voor de regering waren opengebleven. Hij had dit moeten vragen aan zijn partijgenoten Sjahrir en Palar. Het belangrijkste voor de Partij van de Ar-

id is, dat zij in de regering kan blijven. Wint de regering deze actie, dan doodt zij de volksziel en de democratie. Op een congres van de P.v.d.A. in 1946 gehouden, waar Prof. Logeman het woord voerde over Indonesië, is besloten dat men nimmer accoord zou gaan met militair optreden in Indonesië. Men zou nu geneigd zijn te zeggen, dat inplaats van Prof. Logeman een man het woord heeft gevoerd, waarvan de naam makkelijk zou worden omgezet in Leugeman.

Voorzitter van Randwijk sprak een slotwoord, waarbij hij de vraag stelde wat er nu gedaan zou moeten worden. Wat nu gedaan moet worden, is vaststellen wat niet en wat wel gedaan moet worden. Hij stelde voor een resolutie aan te nemen, die aan de Nederlandse regering, de Nederlandse en buitenlandse pers zou worden gezonden, waarin wordt geëist, de onmiddellijke beeindiging van de militaire actie, vrijlating van de leiders der republiek en terugtrekking van de troepen. Van Randwijk stelde voor de vergadering te beëindigen met het zingen van de Internationale, waarvan twee coupletten werden gezongen.

Tijdens de vergadering werden de sprekers meermalen door applaus onderbroken. In de zaal was gelegenheid zich als lid of sympathiserende van de organiserende verenigingen op te geven.
